

КАРАНТИН і ЗАХИСТ РОСЛИН

№5
Травень
2011 р.

ІНСТИТУТУ ЗАХИСТУ РОСЛИН — 65 років!
(стор. 1–3)

Життя, віддане захисту рослин

Збагачення національної історико-наукової спадщини щодо діяльності вітчизняних вчених — одне з основних завдань українських істориків науки. В усі часи свого існування сільськогосподарську науку на українських землях представляли визначні особистості вітчизняного і світового виміру, життя і праця яких має стати прикладом для сучасників.

Центр історії аграрної науки — Державна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН України — докладає багато зусиль для систематизації наукових досліджень з питань об'єктивного і незаангажованого висвітлення історії становлення й розвитку сільськогосподарської науки та освіти України. У серії «Бібліографія вчених-аграріїв України», що заснована Державною науковою сільськогосподарською бібліотекою НААН у 1998 році, вже повернуто для громадськості багато славетних імен визначних вчених та освітян, які творчо і натхненно працювали на ствердження пріоритету національної науки (професори О.А. Яната, Г.Г. Махов, А.Г. Терниченко, Д.Г. Віленський, С.М. Богданов, М.О. Зеленський та ін.). Чергове 28-ме видання — книга до 115-річчя від дня народження Матвія Івановича Лопатіна — «*Професор Лопатін Матвій Іванович (1895–1974). Біобібліографічний показник наукових праць за 1926–1974 рр.*». Укладачі: Н.В. Лопатіна, Ю.І. Лазоренко (УААН, ДНСГБ), А.С. Степановських, (Курган, ДСГА ім. Т. Мальцева, РФ), науковий редактор В.А. Вергунов. — К, 2009. — 120 с.

Видання присвячене професору М.І. Лопатіну (1895–1974) — визнаному спеціалісту в царині захисту рослин, фітопатологу, вченому, педагогу, відомому громадському діячеві, гідному учню і талановитому продовжувачу справи видатних учених ХХ ст. мікологів та фітопатологів А.А. Ячевського, Н.А. Наумова, В.П. Муравйова. Показчик поповнює знання щодо аграрної науки України, зокрема у фітопатології та ентомології у першій половині ХХ ст., адже однією із основних складових у рослинництві є, безумовно, захист від шкідників та хвороб.

Творчий шлях вченого складався за велінням долі з двох періодів: навчання та науково-дослідна, науково-педагогічна та методична робота в Уманському національному університеті садівництва (сучасна назва) з 1917 р. по 1941 р., та в Державній сільськогосподарській академії (колишній КСГІ, Росія).

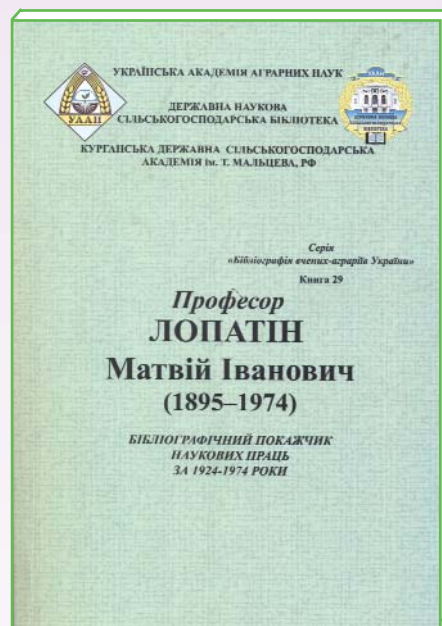
В Уманській вищій сільськогосподарській школі, єдиній на той час серед закладів такого профілю в Росії, були створені належні умови для одержання ґрунтовних знань завдяки плідним зусиллям згуртованого колективу викладачів та студентів, у складі якого вчився (1912–1917) та працював (1917–1941) професор М.І. Лопатін — лектор з фітопатології та ботаніки, умілий популяризатор знань, талановитий педагог, методист. З 1927 р. він викладав нову для вищих навчальних закладів дисципліну “Захист рослин”, написав перший в Україні підручник з фітопатології (у машинопису), практичні посібники, розробив кілька методик викладання цієї дисципліни, виховував свідомих і відданих справі спеціалістів-агрономів, проводив просвітницьку роботу серед селян. Вчений ініціював утворення кафедри захисту рослин (1938 р.) в Уманському сільськогосподарському інституті ім. О.М. Горького, яку й очолив (1938–1941).

Результатом дослідження авторів стало всебічне висвітлення наукової діяльності професора М.І. Лопатіна, піонерських досліджень макроспоріозу томатів і тютюну, кореневого раку плодових дерев, захисту полиниці від кліща і т. ін., що й донині актуальні.

У роки Великої Вітчизняної війни офіцер, професор М.І. Лопатін за наказом Уряду, як знаний фахівець у справі захисту рослин, був відряджений у Західний Сибір, де брав активну участь у створенні Курганського сільськогосподарського інституту (КСГІ, Росія) на базі евакуйованих з України учбових та наукових закладів сільськогосподарського профілю. У цьому закладі працював на керівних посадах, створив та очолив кафедру захисту рослин (1942–1974). За 32 роки викладацької та наукової діяльності у КСГІ (нині Державна сільськогосподарська академія) вчений створив власну наукову школу й виховав кілька поколінь висококваліфікованих спеціалістів, серед яких кандидати та доктори наук. Кафедра захисту рослин носить ім'я професора М.І. Лопатіна, встановлено аспірантську та студентську стипендії його імені. Враховуючи плідний доробок ученого у часи його праці як в Україні, так і в Росії, є всі підстави вважати його як українським, так і російським ученим.

Презентоване видання містить хронологічний перелік дат життя та діяльності вченого, докладно описано роки навчання «господ студентів» у царській Росії, наукову та педагогічну діяльність, є розділ про наукову спадщину. Наведено хронологічний показник публікацій та список праць за науковою редакцією вченого (147 назв), іменний та предметно-тематичний показники, спогади про вчителя та про життя й діяльність професора М.І. Лопатіна, а також біля 30 світлин з архіву родини.

Запропоноване читачам видання безперечно становитиме інтерес для фахівців, науковців та істориків вітчизняного природознавства, адже головна мета авторів — показати нестримний плин наукової думки у вирішенні незвіданих таїн природи.

Н.В. Лопатіна,
провідний науковий співробітник,
кандидат біологічних наук, ДНСГБ НААНУ